

YEDİ-ONBİR YAŞ AİLE EĞİTİM PROGRAMININ ANNELERİN GENEL EBEVEYNLİK YETKİNLİK DÜZEYLERİNE ETKİSİ

THE EFFECTS OF SEVEN-ELEVEN YEARS FAMILY EDUCATION PROGRAM ON MOTHERS' GENERAL PARENTING COMPETENCE LEVELS

Anıl SAYILIR

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim ve Araştırma Enstitüsü, PRD Doktora Öğrencisi, Lefkoşa-KKTC.

Lefke Avrupa Üniversitesi, Dr. Fazıl Küçük Eğitim Fakültesi, Lefke-KKTC
asayilir@eul.edu.tr

Prof. Dr. Alim KAYA

Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Mersin-Türkiye
alim.kaya@mersin.edu.tr

ÖZET

Araştırmanın amacı 7-11 yaş arası çocuğu olan ebeveynlere uygulanan Aile Eğitim Programı'nın ebeveyn yetkinlik düzeylerinde anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığının incelenmesidir. Araştırma evreni Güzelyurt bölgesindeki ebeveynlerdir. Ölçeğin geliştirilme aşamasında 7-11 yaş çocuğa sahip 129 anne ve baba uygulamaya dahil edilmiştir. Aile eğitim programının etkililiğinin sınanması aşamasında uygulama grubuna 7-11 yaş çocuğa sahip 46 ebeveyn (23'ü deney, 23'ü kontrol) seçilmiştir. Bu araştırma, deney ve kontrol gruplu ön-test, son-test modele dayalı yarı deneysel bir araştırmadır. Araştırmada kullanılan Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup güvenilirlik katsayısı 0.87 bulunmuştur. Ölçek genel ebeveyn yetkinlik düzeyini ifade eden bir toplam puan ve ile dört alt boyut puanı vermektedir. Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Çalışmanın ilk aşaması ölçeğin geliştirilmesine ayrılmış ve faktör analizi yapılmıştır. İkinci aşamada çalışma grubu ile uygulama yapılmıştır. Bu aşamada deney ve kontrol gruplarının Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği'nden almış oldukları ön-test puanlarına göre düzeltilmiş son-test puanlarının ortalamaları arasındaki fark kovaryans analizi ile test edilmiştir. Araştırma sonucunda 7-11 yaş aile eğitim programının annelerin genel ebeveynlik yetkinlik düzeylerini artırdığı bulunmuştur. Sonuçlar literatür ışığında tartışılmış ve bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn, aile, eğitim.

ABSTRACT

The purpose of this study is to investigate if Parenting Education Programme creates a significant difference on parenting competence of parents who have children between the ages of 7 -11. The participants are the parents who live in Güzelyurt district. 129 parents, who have children between the ages of 7 -11, were participated in the scale development process. In the process of examining the effectiveness of the Parenting Education Programme, 46 parents (23 experimental, 23 control) were selected for the practice group. This research is a quasi-experimental study which 's based on pre-test/post-test experimental and control group design. The Parenting Competence Scale was developed by the researcher, and reliability coefficient was ranged 0.87. The scale is consisted of the total item scores which form the score of the general parenting competence, and four sub-dimensions. The data were analyzed via SPSS statistical package programme. The first phase of the study was allocated for developing the scale as well as factor analysis was employed. In the second phase, an application was performed with the study group. In this phase, the difference between the average scores of post-test which were regulated according to the scores of pre-test where the experimental and control groups scored from the parenting competence scale were tested via analysis of covariance. In the implementation phase, the arithmetical average and the standard deviation values, which were devoted to the parenting competence scale, of the mothers who were participated in the experimental and control groups, were obtained. The results of the research indicates that the scale was valid and reliable, and significant difference were found in favour of the experimental group as a result of employing parenting education programme. The results were evaluated in terms of literature and the suggestions were made by considering future researchers.

Key Words: Parents, family, education.

GİRİŞ

Evrende her şeyin sürekli bir değişim içinde olduğu genel olarak kabul edilen bir olgudur. Evrende her şey değiştiği gibi toplum da sürekli değişmektedir. Toplumsal değişimlerden en çok etkilenen kurumların başında da aile kurumu gelmektedir (Özgan ve Karadağ, 2009:188). Gerek bireysel-psikolojik gerekse sosyal pek çok problemi önlemenin en önemli ve en iyi yolu, toplumun temel yapı taşı olan ailenin eğitilmesidir. Aile, toplum içerisinde biyolojik, psikolojik ve sosyal işlevleri olan en küçük kurumdur. Bu yapısı ile aile, bireyin ve toplumun ihtiyaçları olan, üreme, korunma, barınma, sevmeye-sevilme, sevgiyi paylaşma, bağımlı-bağımsız olma, ait olma, güven, statü edinme, kendini gerçekleştirme, çocukların bakımı ve eğitimi gibi işlevleri yerine getirmektedir (Özgüven, 2000:24-25). Sanayileşme ve kentleşmenin de etkileri ile geleneksel geniş aile yerini çekirdek aile yapısına bırakmıştır.

Ünlü (1986:12), eğitimin yalnızca çocuğu okula göndermekle olamayacağını, ailenin de eğitilmesiyle eğitimin anlam kazanacağını belirterek aile eğitiminin önemini vurgulamıştır. Çocukların aldığı eğitimin anlam kazanabilmesi için anne-babaların kendi bilgi ve becerilerini geliştirmeleri gerektiği ve bu beceri ve bilgilerini de sistematik ve planlı bir şekilde aile eğitimi ile kazanılabileceği belirtilmektedir (Şahin ve Özyürek, 2011:10-11). Ailenin yapısı, işleyişi, aile üyelerinin rolleri, aile üyeleri arasındaki ilişkiler de toplumsal değişime paralel olarak değişmektedir. Özellikle anne-baba çocuk ilişkileri, anne-babalık rol ve görevleri ve bunlara ilişkin yapılar değişmektedir. Bütün bu değişimlere anne-babaların ayak uydurabilmeleri, çocuk yetiştirme ve eğitimi konularındaki alışkanlık, tutum ve davranışlarını değiştirebilmeleri için onlara profesyonel anlamda yardım ve eğitim hizmetlerinin verilmesini zorunlu kılmaktadır. Anne-babanın tutum ve davranışları ile bireylerde gözlenen davranış bozuklukları, duygusal ve sosyal problemler arasında da güçlü ilişkiler olduğu belirtilmektedir (Poyraz ve Özyürek, 2005). Ailenin korunması ve sistematik ilişkilerin kurulmasına yönelik birçok ülkede aile destek eğitimlerine önem verildiği görülmektedir. Bunlardan, Head Start Programı 1960 yılında Amerika'da gelir düzeyi düşük aileler için geliştirilmiş ve uygulamaya konmuş Okulöncesi çocuklarda duygusal, sosyal, psikolojik, sağlık ve beslenme ile ilgili ihtiyaçların karşılanması amacı ile oluşturulmuş aile eğitim programıdır (Young, 1996:67).

Diğer programlardan LIFE programı 1999 yılında, çocukların babaları, ailede amca ve dedeleri ile kaliteli zaman geçirilmesini ve çocuğun kendine güvenini artırmayı amaçlayan bir programdır (Tezel Şahin ve Özyürek, 2011:43). Eşit Başlangıç Programı (Event Start Program), çocukların akademik başarısını artırmayı amaçlayan, yetişkin eğitimi, erken çocuk eğitimi, aile destek eğitimi ve aile çocuk birlikte eğitim olmak üzere dört bölümde uygulanan bir programdır (Kartal, 2010:167). Diğer bir program AVANCE Aile-Çocuk Programı olup risk altında olan topluluklardaki

aileleri güçlendirerek Amerikan toplumuna destek sağlamaktır. Programda 0-3 yaş çocuk gelişiminde anne-babanın çocukları için neler yapabilecekleri konusunda eğitilmekte ve çocukların okula ön hazırlanmalarında destek olunmaktadır (<http://www.avance.org>). Amerika’da ise Harvard Üniversite’si Aile Araştırması Projesi, Sağlık ve Aile Yaşam Eğitimi, Ebeveyn eğitim programı, Sistematik Etkin Ebeveyn Eğitim Programı, Almanya’da Aile ve Komşuluk Programı ve aile merkezleri uygulamaları, Avusturya’da Çocuk Dostluğu Programı, Prag-Ebeveyn-Çocuk Programı (Alpaydın ve Cenal, 2011), Güçlü Ebeveyn Güçlü Çocuklar Programı (<http://www.starkeeltern-starkekinder.ch/>), Okul Öncesi Çocukları İçin Ev Programı (Unesco-Beirut ve Uie, 2003:8).Avustralya’da Üç P (Positive Parenting Programme- Triple P) Programı (Sanders ve ark., 2008) yaygın şekilde uygulanmaktadır. Türkiye’de de her yaş grubuna yönelik Aile Eğitim programları (Şimşek, 2007:29) bulunmaktadır. Bunun yanında Anne Çocuk Eğitim programı (www.acev.org), Baba Destek Programı (Atmaca Koçak 2004:12-.47), Ana Baba Okulu Projesi (Yavuzer 2005:365-368), Aile Okulu Projesi (Özdoğan, 2006:32), Baba Destek Eğitimi Programı ve Aile ve Çocuk Eğitimi Programı (Kılıç 2010:102-103) bulunmakta ayrıca Halk Eğitim Merkezlerinde açılan kurslarla aile eğitim programları yoluyla anne-baba veya çocuğa bakmakla görevli kişiler eğitilmekte, anne-babaların ebeveynlik yetkinlikleri artırılmaya çalışılmaktadır.

Anne-baba eğitimi ile ilgili gerek yurt dışında gerekse Türkiye’de yapılan araştırmalara incelendiğinde, programların genel olarak anne-baba yetkinliklerini artırdığı, anne-babaların çocuklarına yönelik tutum ve davranışlarının değişmesine katkıda bulunduğu gözlenmiştir. Bunun yanında bu aile eğitimlerinin çocukların davranışlarında da olumlu değişimler meydana getirdiği bulgulanmıştır. Wise (2012), Anne Destek Programı eğitimlerinin etkilerini kapsamlı olarak nicel ve nitel araştırma yöntemleri ile değerlendirdiği çalışmasında, 1098 anneden görüş almış, annelerin tutum ve davranışlarında hedeflenen doğrultuda değişikliklerin gerçekleştiğini tespit edilmiştir. Buna ilaveten, annelerde olumlu davranışların arttığı, olumsuz davranışların azaldığı, olumsuz çocuk yetiştirme davranışlarının azaldığı, daha az otoriter tutum sergilediği, katı ve baskıcı yaklaşımlarda ise azalmalar olduğu gözlemlenmiştir. Dört yüz seksen anne-baba üzerinde yapılan bir diğer çalışmada ise, Üç P (Positive Parenting Programme- Triple P) programı uygulanmış ve deney grubundaki anne-babaların çocuklarının davranım bozukluğu, hiperaktivite, akran problemleri ve duygusal problemler boyutlarında azalma olduğu saptanmıştır. Deney grubunda yer alan annelerin ise ihmal, çok konuşma, aşırı tepki gösterme gibi davranışlarında ve stres, anksiyete ve depresyon düzeylerinde azalma saptanmıştır (Leung, Sanders, Ip ve Lau’nun, 2006). Türkiye’de Gürşimşek, Girgin, İkinci Vural, (2006)’ın yaptığı çalışmalarda ise, aile katılımlı sosyal beceri eğitimi programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi üzerine yaptığı çalışmasında, deney ve kontrol gruplu, 6 yaş grubu 40 çocuk ve ailelerinin katılımı ile gerçekleştirdiği çalışmasında, “Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitimi

Programının” çocukların sosyal becerilerinin gelişimde ve ailelerin aile katılım düzeylerini arttırmada etkili olduğu tespit edilmiştir. Berbercan ve Tavil (2012) ise, aile eğitim programının babaların davranışsal işlem süreçlerini kazanmalarında etkili olup olmadığını belirlemek amacı ile gerçekleştirdikleri araştırmada, zihinsel yetersizliği olan 4 çocuğun babalarının davranışsal işlem süreçlerini kazanmalarında etkili olduğu tespit edilmiştir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde de anne-babaların çocuk bakımı ve eğitimi, çocukla başarılı ve etkili bir iletişim kurma, onların gelişimlerine doğrudan bir biçimde katkıda bulunma, çocukların gelişimine destek olma gibi konularda eğitim almaları ve uygulama alanı yaratılması gerekliliği önem kazanmaktadır. Bu araştırmanın amacı 7-11 yaş arası çocuğa sahip ebeveynlerde aile eğitim programı uygulamasının ebeveyn yetkinlik düzeylerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığının incelenmesidir. Bu amaçla araştırmacı tarafından alan yazında geçen temel ebeveyn yetkinlik kavramları incelenmiş ve uygulama sonuçlarının değerlendirilmesinde Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği geliştirilmesine gerek duyulmuştur. Bu çalışma ile KKTC’de aile eğitim programının ilk kez uygulanacak olması araştırmayı önemli kılmaktadır. Ayrıca araştırmacı tarafından geliştirilen Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği alandaki eğitimciler ve araştırmacılara uygulama sonuçlarını değerlendirebilmelerinde bir ölçme aracı kazandırması açısından önemli görülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın bu başlık altında araştırmanın modeli, deneysel işlem, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, deney ve kontrol gruplu ön-test, son-test modele dayalı yarı deneysel bir araştırmadır. Araştırmanın deseni Tablo-1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmanın Deseni

Gruplar	Ön-test	Deneysel İşlem	Son-test	İzleme Ölçümü
Deney Grubu	Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği	Aile Eğitimi Programı	Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği	Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği
Kontrol Grubu	Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği	---	Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği	Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği

Çalışma Grubu

Ölçeğin geliştirilme aşamasında Lefkoşa, Girne ve Güzelyurt bölgelerinde yaşayan 7-11 yaş çocuğa sahip 129 anne ve baba uygulamaya dahil edilmiştir. Aile eğitim programının etkililiğinin sınanması aşamasında ise uygulama grubunda 2013-2014 öğretim yılında Güzelyurt İlçesine bağlı

LefkeBucağı'nda yer alan beş İlkokulda 7-11 yaş çocuğa sahip ebeveynler arasından 23'ü deney, 23'ü kontrol grubu olmak üzere toplam 46 anne yer almıştır.

Ölçeğin Geliştirilmesi

Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği (EYÖ)'nün geliştirilmesinde literatürdeki tutum ve yetkinlik ölçeklerinden yararlanılmış ve 7-11 yaş aile eğitim programı da göz önünde tutularak bilimsel-mantıksal temelde hazırlanmasına özen gösterilmiştir. EYÖ'nde yer alan maddeler anne-babaların yapmakta olduğu davranış biçimlerine uygun ifade edilmiş ve dil olarak anne-babaların anlayabileceği düzeyde olmasına dikkat edilmiştir. Ölçeğin deneme uygulaması için öncelikle madde havuzu oluşturulmuş ve 8 yetkinlik alanı ile ilgili 117 madde oluşturulmuştur. Daha sonra hazırlanan 117 madde bir psikolojik danışma ve rehberlik, iki ölçme değerlendirme ve bir dil uzmanı tarafından incelenerek görüşleri alınmıştır. Ölçek; (5) "Kesinlikle Yaparım", (4) "Genellikle Yaparım", (3) "Yaparım", (2) "Nadiren Yaparım", (1) "Kesinlikle Yapmam" şeklinde 5'li likert düzeyde derecelendirilmiştir.

Ölçeğin Geçerliliği

Uygulamalar tamamlandıktan sonra veriler üzerinde Açıklayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Faktör analizinden önce, verilerin faktör analizi yapmaya uygunluğu için KMO değeri ve verilerin homojenliği için Bartlett testi yapılmıştır. KMO değeri 0.87 bulunmuş ve bu değer verilerin faktör analizi için üst düzeyde uygun olduğunu göstermektedir. Bartlett "sphericity" testi ile de "sınama büyüklüğü" analiz edilmiştir. Bu ölçek için Bartlett testi manidar bulunmuştur ($X^2 = 798,823, df = 105, p < 0.05$). Sonuç olarak, değişkenlerin araştırma grubunda, birbiriyle ilişkili olmadığı, matristeki farklılaşmaların rastlantısal olduğu; verilerin normal dağılım gösterdiği, ölçüm sonuçlarının araştırma grubu büyüklüğünden etkilenmediği görülmüştür.

Bu işlemten sonra her bir maddenin testin tümü ile korelasyonlarını gösteren madde-test korelasyonları hesaplanmıştır. Madde test-korelasyonu 0.40 altında olan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Madde-test korelasyonu 0.40'ın üstünde olan maddeler Tablo-2'de sunulmuştur.

Tablo 2 Madde-test Korelasyonları

MADDE NO	M A D D E L E R	r
9	Çocuğumun okuldaki durumunu öğretmenleri ile konuşarak izlerim	.64
10	Çocuğuma derslerini ve ödevlerini destekleyici sorumluluklar veririm	.78
8	Çocuğumu ders ve ödevlerini düzenli bir şekilde yapması halinde takdir ederim	.67

14	Çocuğuma kendisindeki potansiyeli keşfedebilmesi için olanaklar sağlarım	.73
7	Çocuğumu ders ve ödevleri konusunda sürekli takip ederim	.61
2	Çocuğumun bütün istek ve düşüncelerini anlayabilecek şekilde onu dinlerim	.52
1	Sorunların çözümünde çocuğumla birlikte ortak bir yol bulabilirim	.61
4	Çocuğumun duygularını ifade etmesini sağlarım	.62
3	Kendimi çocuğumun yerine koyarak onu anlamaya çalışırım	.67
13	Çocuğumun ergenlik döneminde karşılaşılabileceği sorunlara yardımcı olabilecek becerilerim vardır	.62
11	Çocuğumun cinsel kimlik gelişimi konusundaki sorularına cevap verebilirim	.49
12	Çocuğumun ergenlik dönemi sorunları ile baş edebilirim	.61
5	Çocuğumun izlediği filmleri denetlerim	.56
6	Çocuğumun ev dışında kimlerle, nasıl zaman geçirdiğini ona hissettirmeden denetlerim	.63
15	Kuralların tutarlı bir şekilde uygulanması konusunda takipçi olurum	.50

Tablo-2’de madde test korelasyon değeri 0.40’ın üstünde (0.49- 0.78) 15 madde tespit edilmiştir. Madde test korelasyonu ile yapının bütünü ile ilişkisi düşük olan maddeler çıkarıldıktan sonra kalan 15 madde ile açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Verilere temel bileşenler analizi ve varimax dik döndürme yöntemi uygulanarak faktör yapıları ortaya konulmuştur. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçları bir bütün olarak Tablo3’de sunulmuştur.

Tablo-3 Faktör Analizi Sonuçları

Madde No	M A D D E L E R	Faktör I	Faktör II	Faktör III	Faktör IV	Maddenin Alt Ölçek İle Korelasyonu
8	Çocuğumu ders ve ödevlerini düzenli bir şekilde yapması halinde takdir ederim.	.81	.12	.20		.80
10	Çocuğuma derslerini ve ödevlerini destekleyici sorumluluklar veririm.	.77	.28	.13	.28	.88
9	Çocuğumun okuldaki durumunu öğretmenleri ile konuşarak izlerim.	.76	.13	.10	.14	.79
14	Çocuğuma kendisindeki potansiyeli keşfedebilmesi için olanaklar sağlarım.	.71	.16	.37	.14	.78
7	Çocuğumu ders ve ödevleri konusunda sürekli takip ederim.	.55	.26	.30	.37	.71
2	Çocuğumun bütün istek ve düşüncelerini anlayabilecek şekilde onu dinlerim.	.24	.81	.17	-.13	.80
1	Sorunların çözümünde çocuğumla birlikte ortak bir yol bulabilirim.	.11	.78	.22	.17	.81

4	Çocuğumun duygularını ifade etmesini sağlarım.	.10	.73	.19	.32	.77
3	Kendimi çocuğumun yerine koyarak onu anlamaya çalışırım.	.37	.59	.26	.32	.77
13	Çocuğumun ergenlik döneminde karşılaşılabileceği sorunlara yardımcı olabilecek becerilerim vardır.	.18	.23	.82	.12	.88
11	Çocuğumun cinsel kimlik gelişimi konusundaki sorularına cevap verebilirim.	-.18	.26	.80	.21	.82
12	Çocuğumun Ergenlik dönemi sorunları ile baş edebilirim.	.16	.27	.78	.33	.84
5	Çocuğumun izlediği filmleri denetlerim.	.28	.26	.30	.76	.82
6	Çocuğumun ev dışında kimlerle, nasıl zaman geçirdiğini ona hissettirmeden denetlerim.	.34	.188	.32	.66	.82
15	Kuralların tutarlı bir şekilde uygulanması konusunda takipçi olurum.	.27	.25	.32	.58	.60

Açıklanan Varyans Toplam: %66,52

Faktör I: %21   **Faktör II:** %16,77   **Faktör III:** %15,55   **Faktör IV:** %13,16

Faktör Özdeğerleri: **Faktör I:** 3,15   **Faktör II:** 2,52   **Faktör III:** 2,33   **Faktör IV:** 1,98

Tablo 3’de sunulan verilere göre açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin dört boyutlu yapıya sahip olduğu görülmüştür. Aynı boyutta bir arada olan maddeler incelenmiş ve birinci faktör (boyut) anne-babaların çocuklarının akademik gelişimleri ile ilgili yetkinlikleri, ikinci faktör (boyut) çocukla ilişkiler ve iletişim, üçüncü faktör (boyut) bedensel ve cinsel gelişim ve dördüncü faktör (boyut) çocuğa güvenli bir çevre oluşturma olarak tanımlanmıştır. Birinci faktörde 5, ikinci, faktörde 4, üçüncü faktörde 3 ve dördüncü faktörde 3 madde yer almıştır. Bu bağlamda ölçek beşli derecelendirme şeklinde düzenlenmiş olduğundan birinci alt boyuttan alınabilecek minimum puan 5, maksimum puan 25, ikinci alt boyuttan alınabilecek minimum puan 4, maksimum puan 20, üçüncü alt boyuttan alınabilecek minimum puan 3, maksimum puan 15 ve dördüncü alt boyuttan alınabilecek minimum puan 3, maksimum puan 15’dir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe yetkinlik düzeyi artmaktadır. Ölçeğin tümünden alınabilecek minimum puan 15 maksimum puan ise 75’dir. Ölçek dört alt boyuta ait puan ile tek boyutta genel puan değeri olarak yetkinlik düzeyini göstermektedir.

Ölçeğin Güvenirliği

Tablo- 4’de alt ölçekler, ölçek maddeleri ve her bir alt ölçeğin iç tutarlık katsayıları (Cronbach Alpha) sunulmuştur. Ölçeğin tümü için iç tutarlılık katsayısı 0.87’dir.

Tablo-4 Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği (EYÖ) Alt Ölçekleri ve Cronbach Alpha Değerleri

Madde No	M A D D E L E R	Faktörlerin Cronbach Alpha Değerleri
Faktör 1 Akademik Gelişim	8 Çocuğumu ders ve ödevlerini düzenli bir şekilde yapması halinde takdir ederim.	0.86
	10 Çocuğuma derslerini ve ödevlerini destekleyici sorumluluklar veririm.	
	9 Çocuğumun okuldaki durumunu öğretmenleri ile konuşarak izlerim.	
	14 Çocuğuma kendisindeki potansiyeli keşfedebilmesi için olanaklar sağlarım.	
Faktör 2 İletişim	7 Çocuğumu ders ve ödevleri konusunda sürekli takip ederim.	0.80
	2 Çocuğumun bütün istek ve düşüncelerini anlayabilecek şekilde onu dinlerim.	
	1 Sorunların çözümünde çocuğumla birlikte ortak bir yol bulabilirim.	
	4 Çocuğumun duygularını ifade etmesini sağlarım.	
Faktör 3 Bedensel ve Cinsel Gelişim	3 Kendimi çocuğumun yerine koyarak onu anlamaya çalışırım.	0.81
	13 Çocuğumun ergenlik döneminde karşılaşılabileceği sorunlara yardımcı olabilecek becerilerim vardır.	
	11 Çocuğumun cinsel kimlik gelişimi konusundaki sorularına cevap verebilirim.	
	12 Çocuğumun Ergenlik dönemi sorunları ile baş edebilirim.	
Faktör 4 Güvenli Çevre Oluşturma	5 Çocuğumun izlediği filmleri denetlerim.	0.65
	6 Çocuğumun ev dışında kimlerle, nasıl zaman geçirdiğini ona hissettirmeden denetlerim.	
	15 Kuralların tutarlı bir şekilde uygulanması konusunda takipçi olurum.	

EYÖ'nün test tekrar test güvenilirliği için 72 anneye iki hafta arayla uygulanmıştır. Ölçeğin genel ve alt boyutlarına ilişkin test-tekrar test güvenilirlik katsayıları Tablo-5'de sunulmuştur.

Tablo5 EYÖ Test Tekrar Test Güvenirlik Katsayıları

Genel ve Alt Ölçekler	n	r
Ölçeğin Genel İçin	72	0.78
Akademik Gelişim	72	0.82
Çocukla İletişim	72	0.84
Bedensel ve Cinsel Gelişim	72	0.76
Güvenli Çevre oluşturma	72	0.75

Verilerin Toplanması

Veriler 7-11 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerden elde edilmiştir. Ayrıca araştırmada kullanılacak ölçeğin geliştirilmesive uygulanması aşamasında veriler araştırmacı tarafından toplanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olan EYÖ deneysel işlem öncesinde, deneysel işlem sonrasında ve izleme sürecinin sonunda olmak üzere deney ve kontrol gruplarına üçer kez uygulanmış ve araştırmacının verileri toplanmıştır.

Deneysel İşlem

Araştırmanın deneysel desenine uygun olarak deney grubuna 7-11 yaş aile eğitim programı uygulanmıştır. Program 14 haftalık sürede vahaftada bir oturum halinde düzenlenmiş olup her oturumda ayrı bir tema işlenmiştir. Haftalık ders saati 5 olan uygulamada 70 saat uygulama yapılmıştır. 5 ders saatinin 3 ders saati grupla yapılan sohbetlerden, 2 ders saati haftanın değerlendirmesi ve bir sonraki haftanın planlanmasını kapsamaktadır. Oturumlarda şu konular ele alınmıştır; Tanışma ve Programın Tanıtımı, Anne-Baba Tutumları (Çocuğun Anne Babası Olmak), İletişim Engelleri ve Dinleme Becerileri, Kendini İfade Etme Becerileri, Etkili İletişim (Olumlu Davranış Kazandırma Yolları), İstenmeyen Davranışları Değiştirme Yöntemleri, Temel Alışkanlıklar (Çocuğa Olumlu Alışkanlıklar Kazandırma), Bedensel ve Cinsel Gelişim, Zihinsel Gelişim ve Dil Gelişimi, Sosyal Duygusal Gelişim ve Benlik Gelişimi, Yaşam Olayları, Çocuk Hakları, Çocukla Nitelikli Zaman Geçirmek ve Oyun Oynamak ve Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylere Duyarlılık Geliştirme

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Çalışmanın ilk aşaması ölçeğin geliştirilmesine ayrılmış ve faktör analizi yapılmıştır. İkinci aşamada çalışma grubu ile uygulama yapılmıştır. Bu aşamada deney ve kontrol gruplarının Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği'nden almış oldukları ön-test puanlarına göre düzeltilmiş son-test puanlarının ortalamaları arasındaki fark kovaryans analizi ile test edilmiştir.

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda aile eğitim programı uygulanmasının annelerin genel ebeveynlik yetkinlikleri üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı incelenmiştir. Deney ve kontrol gruplarının Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği'nden almış oldukları öntest puanlarına göre düzeltilmiş son test puanlarının ortalamaları arasındaki fark kovaryans analizi ile test edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarındaki annelerin deneysel işlem öncesinde ve sonrasında Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği'nden almış oldukları öntest, sontest ve izleme puanlarının ortalamaları ve standart sapmaları ile düzeltilmiş sontest ve izleme puanlarının ortalama ve standart hataları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo- 6 Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Annelerin Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği Toplam Puanlarının Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları İle Düzeltilmiş Son-Test Ortalamaları ve Standart Hataları

Gruplar	N		Genel Yetkinlik		Düzeltilmiş Son-Test ve İzleme Puanları	
			Puanları			
			$\bar{X}$	SS	$\bar{X} d$	Sh
Deney	23	Ön-test	65.34	7.37		
		Son-test	70.60	4.08	70.40	.91
		İzleme	71.13	4.30	69.69	1.35
Kontrol	23	Ön-test	62.52	6.86		
		Son-test	66.39	4,72	66.60	.91
		İzleme	63.52	8,56	64.96	1.35

Tablo-6'da görüldüğü gibi deney grubundaki annelerin EYÖ toplam puanlarının ön-test ortalaması $\bar{X} = 65.34$, son-test ortalaması $\bar{X} = 70.66$, düzeltilmiş son-test puanlarının ortalaması ise $\bar{X} = 70.46$ 'dır. Kontrol grubundaki annelerin EYÖ toplam puanlarının ön-test ortalaması $\bar{X} = 62.52$, son-test ortalaması $\bar{X} = 66.39$, düzeltilmiş son-test puanlarının ortalaması ise $\bar{X} = 66.60$ 'dır. Deney grubunun düzeltilmiş son-test puanlarının ortalaması ($\bar{X} = 70.46$), kontrol grubunun ortalamasından ($\bar{X} = 66.60$) daha yüksektir.

Grupların ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı kovaryans analizi (ANCOVA) ile test edilmiştir. Kovaryans analizi düzeltilmiş son test puanlarının ortalamaları arasında gözlenen farkın manidarlığı için güçlü bir istatistiktir. Ancak kovaryans analizinin yapılabilmesi için grupların bağımsız olması, verilerin en az eşit aralıklı ölçek düzeyinde olması, varyansların homojen olması ve regresyon katsayılarının eşit olması varsayımları bulunmaktadır.

Bu varsayımların karşılanıp karşılanmadığı denetlenmiş ve varyansların (Levene $F_{(1-44)}=0,25$, $p>0.05$) homojen ve regresyon katsayılarının eğimlerinin ($F_{(1-45)}=5.39$, $p>0.05$) eşit olduğu gözlenmiştir. Bu sonuçlar kovaryans analizinin yapılabileceğini göstermektedir. Bunun üzerine kovaryans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo-7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Annelerin Düzeltilmiş EYÖ Toplam Puan Son Test Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kovaryans Analiz Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı		Kareler Ortalaması		F	P	Eta Kare
	(KT)	Sd	(KO)				
Model	253.44	2	126.72	6.72	.00	.23	
Ön-Test	48.89	1	48.89	2.59	.11	.05	
Grup	159.43	1	159.43	8.46	.00	.16	
Hata	810.05	43	18.83				
Toplam	1063.50	45					

Tablo-7’de görüldüğü gibi deney ve kontrol gruplarındaki annelerin EYÖ’den almış oldukları toplam düzeltilmiş son test puanlarının ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($F_{(1-43)}=8.46$, $p<0.05$). Bu sonuca göre annelere uygulanan aile eğitim programı annelerin genel ebeveyn yetkinlik düzeylerini artırmıştır.

Annelerin programdan elde ettikleri kazanımların kalıcı olup olmadığını anlamak amacıyla yukarıda açıklandığı şekliyle bu kez deney ve kontrol gruplarının son-test ölçümlerine göre düzeltilmiş izleme ölçümleri arasındaki farkın manidarlığı kovaryans analizi ile test edilmiştir. Verilerin kovaryans analizi yapılabilmesi ile ilgili koşulları sağladığı görülmüştür. Varyansların homojen (Levene $F_{(1-45)}=7.09,25$, $p<0.05$) ve regresyon katsayılarının eğimlerinin ($F_{(1-45)}=.00$, $p>0.05$) eşit olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar kovaryans analizinin yapılabileceğini göstermektedir. Kovaryans analiz sonuçları Tablo-8’de sunulmuştur.

Tablo-8 Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Annelerin Düzeltilmiş EYÖ Toplam Puanlarına İlişkin İzleme Ölçümü Ortalamalarının Karşılaştırılmasıyla İlgili Kovaryans Analiz Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı		Kareler Ortalaması		F	P	Eta Kare
	(KT)	Sd	(KO)				
Model	1066.19	2	533.09	14.16	.00	.39	
Son-test	400.43	1	400.43	10.60	.00	.19	
Grup	207.72	1	207.72	5.50	.02	.11	
Hata	1623.92	43	37.76				
Toplam	2690.10	45					

Tablo-8’de görüldüğü gibi, deney ve kontrol gruplarındaki annelerin EYÖ’den almış oldukları toplam düzeltilmiş izleme ölçümü puanlarının ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($F_{(1-43)}=5.50$, $p<0.05$). Deney grubundaki anneler ile kontrol grubundaki annelerin son-test puanları kontrol altına alındığında, izleme testi düzeltilmiş ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle programa katılan annelerin elde etmiş oldukları kazanımların ve olumlu değişimin izleme sürecinde de devam ettiği anlaşılmıştır.

Literatür incelendiğinde Anne Çocuk Eğitim Programının, hem uzun hem de kısa sürede etkilerine bakılmış ve eğitim almış annelerin okul ve sosyal ortamda uyumlu, aile içi iletişimde başarılı olduğu ortaya konulmuştur (www.acev.org.tr). Aile çocuk gelişim merkezinin etkilerinin incelendiği diğer bir araştırmada ise, çocukların davranışları 4 yıl takip edilmiş ve anneleri programa katılan çocukların katılmayan annelerin çocuklarına oranla daha olumlu davranışlar sergiledikleri gözlenmiştir (Brich ve ark., 1983, akt., Çağdaş ve Seçer, 2011:47). Gray, Ramsey ve Klaus’un (1982; Akt. Cotton ve Conklin, 1989), “The Early Training Project” Programı’nın uzun dönemdeki etkilerini belirlemek üzere yaptıkları araştırmada, programın çocukların bilişsel ve dil gelişimleri üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu belirlemişleridir.

Drugli ve Larsson (2006), 4-8 yaş davranım bozukluğu tanısı olan çocuğa sahip anne-babalara bir yıl süreyle Aile Eğitimi Programı uygulamış ve programın anne-babaların anne-babalık becerilerini artırdığını ve bu becerilerin sonraki bir yıllık izlemlerinde de devam ettiğini gözlemişlerdir. Literatürde bir başka benzer sonuç Sigel (2006) tarafından elde edilmiştir. Sigel (2006), anne-baba adaylarının anne-babalık bilgisini, öz-yeterliliklerini, çocuk bakım becerilerini geliştirme amacıyla 85 hamile ve anne adayına ulaşmıştır. Araştırma sonunda anne adaylarının anne-babalık bilgi düzeyinin yüksek olduğu ve baba adaylarının bu eğitime anne adaylarından daha fazla ihtiyaçları olduğu saptanmıştır. Fiziksel ve psiko-sosyal gelişimleri bakımından istenmedik tutum sergileyen 26 anne üzerinde verilen eğitimin istendik davranış üzerinde etkisi incelenmiş ve verilen eğitim sonucunda, annelerin istenmedik tutum düzeylerinde azalma, istendik tutum sergileme düzeylerinde artış olduğu gözlenmiştir (Kaya, 1994). Anne-Baba Okulu eğitim programı 1993 yılında programın etkisi araştırılmış, sonucunda ise eğitime katılan annelerin tutum ve davranışlarında olumlu yönde anlamlı değişiklikler olduğu gözlenmiştir (Yavuzer, 2010).

Nicholson ve arkadaşları (2002) 26 ebeveyn üzerinde psiko-eğitimsel anne-baba programının etkililiğini incelemişler ve programa katılan ailelerin, katılmayanlara oranla, sözel ve bedensel cezalandırma, öfke ve stres düzeylerinde anlamlı düzeyde azalma olduğunu gözlemişlerdir. Gunderson

(2004) yedi anne ve beş babanın katılımı ile yaptığı çalışmasında aile eğitimi ve stres yönetimi üzerine eğitim uygulamıştır. Eğitim sonrasında ailelerin kendilerini anne-babalık becerileri konusunda daha yeterli hissettiklerini ve aile eğitim programı öncesi stres eğitimi alan grubun diğerlerine göre kendilerini daha mutlu hissettiklerini gözlemiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Programa katılan annelerin çocukların akademik gelişimi, çocukla etkili iletişim, çocuğun bedensel ve cinsel gelişimi ve çocuğa güvenli çevre oluşturma gibi boyutları olan genel ebeveynlik yetkinlik düzeylerinde olumlu yönde manidar bir gelişme sağlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bu bulgu literatürdeki bazı araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Elde edilen sonuçlara dayalı olarak bazı öneriler sunulabilir. Aile eğitim programları pek çok konuda anne-babaların ebeveynlik davranışlarını olumlu yönde geliştirmektedir. Bu çalışmadan da benzer bir sonuç elde edilmiştir. KKTC’de formal olarak yaygın olmayan aile eğitimi, öncelikle KKTC Milli Eğitim Bakanlığı tarafından önemle ele alınmalı ve bu konuda ulusal özellikleri ve kültürel değerleri de dikkate alarak Dünya’da ve Türkiye’de pek çok örneği bulunan bir Aile Eğitim Programı hazırlanmalı ve bir aile eğitim hareketi başlatılmalıdır.

Hazırlanacak olan aile eğitim programları öncesinde mutlaka ailelerin bu konudaki gereksinimleri ortaya konulmalı ve programlar bu çerçevede hazırlanmalı. Programların etkililiği yapılacak olan deneysel araştırmalarla test edilmeli, programların işleyen ve işlemeyen yanları tespit edilerek gerekli revizyonlar yapılmalıdır.

Aile eğitim programları özellikle psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin son zamanlarda sıkça vurgulanan önleyici ve geliştirici fonksiyonu dikkate alındığında makro düzeyde bir önleme özelliği taşımaktadır. Çocuk ve gençlerde ortaya çıkabilecek pek çok sorun ailelerin aile eğitim programları yoluyla bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi suretiyle önlenir. Ayrıca çocuk ve gençlerin daha olumlu ruhsal gelişimlerine katkıda bulunabilir.

Bu çalışmada anne-babaların ebeveynlik yetkinliklerini ölçmek amacıyla bir ölçme aracı geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu ölçme aracının ebeveyn yetkinliğinin tüm boyutlarını kapsamadığı hatırd tutularak yapılacak araştırmalarda kullanılabileceği gibi, bu konuda yapılacak araştırmalarda ebeveyn yetkinliğinin daha başka boyutları eklenerek revize edilebilir, psikometrik özellikleri yeniden çalışılabilir.

Bu araştırmada programın annelerin ebeveynlik yetkinliklerini artırdığı tespit edilmiştir. Bu tespitte referans noktası annelerin kendi algılarıdır. Bu nokta da önemli olmakla birlikte annelerdeki bu olumlu değişim ve gelişimin çocuklarına yansımalarının da incelenmesi gerekmektedir. Bu nedenle bu tür programlarının etkililiği veya katılımcıların kazanımları test edilirken daha geniş bir spektrumla çocukları referans alan değerlendirme yöntemleri işe koşulmalıdır. Konuyla ilgili ileride yapılacak araştırmalarda bu noktaya dikkat edilmesi, annelerde meydana gelen değişimlerin çocuklara yansımalarının ortaya konulması önerilebilir.

Konuyla ilgili olarak ileride yapılacak araştırmalarda aile eğitim programlarının katılımcıların öznel deneyimleri, duyguları ve kişisel yaşamları üzerindeki etkisi üzerinde de durulmalı ve aile eğitim programlarına bu pencereden de bakılmalıdır.

Bu çalışmada bazı kısıtlılıklar bulunmaktadır. Her ne kadar aile eğitim programı olsa da bu çalışmadaki programa sadece anneler katılmıştır. İleriki çalışmalarda bu kısıtlılıklar göz önünde bulundurularak uygulamaların babaları da kapsayacak şekilde yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Alpaydın, Y. ve Canel, A. N. (2011). *Aile eğitimi programı üzerine notlar*. Proje, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Atmaca Koçak, A. (2004). *Babadestek programı değerlendirme raporu*, AÇEV.
- Berbercan, F., Tavil, Y. Z. (2012). Grup Aile Eğitim Programının Babaların Davranışsal İşlem Süreçlerini Kazanmalarına Etkisi. GEFAD / GUJGEF 32 (2): 409-439.
- Cotton, K. ve Wiklund, K. R. (1989). Parent involvement in education, Northwest Regional Educational Laboratory, School Improvement Research Series (SIRS) Retrieved September 18, 2005, from <http://www.nwrel.org/scpd/sirs/3/cu>.
- Çağdaş. A. ve Seçer. Z. Ş. (2011). *Anne baba eğitimi*. Ankara: Ertem Yayınları.
- Drugli, M. B. ve Larsson, B. (2006). Children aged 4-8 years treated with parent training and child therapy because of conduct problems: Generalisation effects to day-care and school settings. *European Child and Adolescent Psychiatry*, 15, 392-399.
- Gunderson, T. (2004). The use of stress management in combination with parent training: an intervention study with parents of preschool children. Doktora Tezi, Utah State University, Logan, Utah, USA.
- Gürşimşek, I.; Girgin, G.; Ekinci Vural, D. (2006), "5-6 Yaş Çocukları ile Annelerine Verilen Destekleyici Eğitimin Çocukların Gelişimine Etkisinin İncelenmesi" *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Sonbahar, Sayı 25, Ankara.
- Kaya, Ö. (1994). *Annelerine verilen eğitimin çocuklarına karşı istenmedik tutumlarına etkisi*. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

- Kartal, H. (2010). *Erken eğitim ve destek programları*. Temel Z. F. (Ed.), Ankara, Anı Yayıncılık.
- Kılıç, Ç. (2010). Aile eğitim programları ve Türkiye'deki örnekleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10 (1), 99-111.
- Leung, C., Sanders, M. R., Ip, F., & Lau, J. (2006). Implementation of Triple P-Positive Parenting Program in Hong Kong: Predictors of programme completion and clinical outcomes. *Journal of Children's Services*, 1(2), 4- 17.
- Nicholson, B., Anderson, M., Fox, R. ve Brenner, V. (2002). One family at a time: A prevention program for at risk parents. *Journal of Counseling and Development*. 80 (3), 362-371.
- Özdoğan, F. (2006). *Türkiye'de uygulanan anne-baba eğitim programları. küreselleşen dünyada, sosyal hizmetlerin konumu hedefleri ve geleceği*, Sempozyum Sunum Kitabı, Antalya.
- Özgan, H. ve Karadağ, N. (2009). Popüler kültürün yönetim uygulamalarına etkisi bağlamında yönetici görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (28), 187-199.
- Poyraz, H. ve Özyürek, A. (2005). Okul öncesi 5-6 yaş çocukların problem davranışları ve ebeveynlerin disiplin yöntemlerinin incelenmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, (166), 83-97. [Erişim: http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/166/index3-ozyurek.htm]. ISSN: 1302-5600.
- Sanders, M. R., Ralph, A., Sofronoff, K., Gardiner, P., Thompson, R. ve Dwyer, S. (2008). Every family: A population approach to reducing behavioral and emotional problems in children making the transition to school. *Journal of Primary Prevention*, 29, 197-222.
- Sigel, B. A. (2006). *An evaluation of a brief parent training program for increasing parenting knowledge and self-efficacy while increasing approval of nurturing parenting practices and decreasing approval of ineffective practices*. Yüksek Lisans Tezi, Oklahoma State University, USA.
- Şahin F. T. ve Özyürek A. (2011). *Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Şimşek, B. (2007). *Erken çocukluk döneminde uygulanan anne destek programının annelerin çocuk yetiştirme tutumları üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tezel Şahin, F. ve Özyürek A. (2011). *Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı*, İstanbul: Morpa Yayınları.
- Unesco-Beirut ve Uie. (2003). Literacy and Adult Education in the ARAB World, Regional Report for the CONFINTEA V Mid-Term Review Conference, Bangkok.
- Ünlü, S. (1986). *İşitme engelli çocukları olan ailelerin uzaktan öğretim ile eğitilmesi*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Wise Metindoğan, A. (2012). Anne Destek Programı Eğitimlerinin Etki Değerlendirmesi Araştırması. Boğaziçi Üniversitesi. Anne Çocuk Eğitim Vakfı.
- Yavuzer H. (2005). *Çocuk Psikolojisi*. (28 Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2010). *Ana baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Young, S. L. (2011). Exploring The Relationship Between Parental Self Efficacy And Social Support Systems. Graduate Theses and Dissertations. Paper 11981. Iowa State University. Digital Repository @ Iowa State University.

<http://www.avance.org>

<http://www.starkeeltern-starkekinder.ch/> 05/02/2014

Extended Abstract

This study embodies the implementation of the Parenting Education Programme which was addressed to the parents in Turkish Republic of Northern Cyprus. Before the implementation, the Parenting Competence Scale was developed by the researcher and the data were analysed accordingly. In the second phase of the study, scale development was employed. 129 parents who have children between the ages of 7 -11 and who live in the districts of Lefkosa, Girne and Guzelyurt, were involved in scale development process. In order to test the scale, firstly, item pool was created and 117 items were created about 8 competence areas. Later on, the 117 items, which were created, were analysed by a psychological counsellor, two testing and evaluation experts and one linguist. The scale was ranked by five point Likert scale in the forms of “I certainly do”, “I generally do”, “I sometimes do”, “I rarely do” and “I never do”. After completing the implementations, exploratory factor analysis was conducted about the data. After eliminating the items which have no connection with the entire structure, exploratory factor analysis was conducted with the remaining 15 items through the item test correlation. Factor structures were presented by having the data to be applied via the methods of principal components analysis and Varimax rotation. As a result of exploratory factor analysis it was found out that the scale was consisted of four sub-dimensions. Regarding the dimensions, the first factor was identified as parents’ competencies about their children’s academic improvements, the second factor was identified as relationships and communication with the children, the third factor was identified as physical growth and sexual development, and the fourth factor was identified as creating a safe environment for the child. There were 5 items in the first factor, in the second factor there were 4 items, 3 items in the third factor, and there were 3 items in the fourth factor. In this connection, since the scale was organized as five point rating system, the minimum score which might be taken from the first sub-dimension is 5, the maximum score is 25. The minimum score which might be taken from the second sub-dimension is 4, the maximum score is 20. The minimum score which might be taken from the third sub-dimension is 3, the maximum score is 15. The minimum score which might be taken from the fourth sub-dimension is 3, the maximum score is 15. While the score obtained from the scale is increasing, the competence degree increases. The minimum score which might be obtained from the entire scale is 15, and the maximum score is 75. The scale indicates the competence degree as the score which belongs to the four sub-dimensions and the general score value within the only dimension. The Cronbach Alpha value, which belongs to the scale, was found as 0.87. The final state of the scale

was determined as it was valid and reliable. The second phase of the research involves the implementation of the Parenting Education Programme and evaluating the programme by using the evaluation instrument which was developed. At this stage, pre-test/post-test a quasi-experimental model was used depending on pre-test and post-test model with experimental and control groups. In the process of testing the efficiency of the parenting education programme, parents were chosen voluntarily among the parents who have children between the ages of 7 -11, and whose children were students at five primary schools during the 2013-2014 academic year in Lefke township which is from Guzelyurt province. In total there were 46 mothers (23 experimental and 23 control). The length of the parenting education programme was designed as 14 weeks and there were different themes which were applied once a week. Weekly lesson hours were five, and in total 70 hours' workshops were conveyed. 3 hours of the 5 hours were consisted of the discussions with the group and the other 2 hours were consisted of the evaluation of the week and planning the forthcoming week. The programme was evaluated in consideration of the results which were obtained at the end of 14 levels of implementation. In the sessions the data were obtained from the themes which were as follows: Introduction and Introducing the Programme, Parenting Attitudes (Being Parents of the Child), Communication Barrier and Listening Skills, Self-Expression Skills, Effective Communication (Ways of Acquiring Positive Behaviour), Methods of Changing Misbehaviour, Physical and Sexual Development, Basic Habits (Having the child to acquire Positive Behaviour), Mental Development and Language Development, Social Emotional Development and Personality Development, Life Events, Child Rights, Spending Quality Time with the Children and Playing Games and Awareness Development for whom in the need of Special Education. After the implementation, it can be said that a meaningful difference was found on the scores which were obtained from PCS of mothers who were participated in the experimental and control groups according to the average scores of regulated total post-test [$F(1-43) = 8.46, p < 0.005$]. According to this, Parenting Education Programme increased the level of their competency in a meaningful level. There was a meaningful difference in favour of the mothers who were the participants of the experimental group when the scores, which were obtained from the post-test and monitoring test ratings, are taken under control. In other words, it can be said that the acquisitions and the positive changes, which the participants gained, were proceeded after the implementing the programme. The results of the research show parallelism with the literature. In this research there are some limitations. In the Parenting Competence Scale development phase, although sample selection was formed among both mothers and fathers, during the implementation phase there were only mother participants who voluntarily participated in the implementation. Due to this reason, it is possible to mention that the results can only be generalized by considering this sampling. For the future research, it is suggested to consider these limitations, and to extend the sampling by involving

the fathers too. As a result, implementing the Parenting Education Programme for parents who have children between the ages of 7-11 revealed that the programme created a meaningful difference on TRNC sampling, and it is seen that the difference, which was tested by the monitoring tests, had a perdurable effect. Besides, it is possible to infer that the measurement instrument which was developed by the researcher can be used by other researchers as a valid and reliable measurement tool.

IJTASE